

ORGANISATION OCH ANSVARSFÖRDELNING FÖR PATIENTSÄKERHETSARBETE I HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

Patientsäkerhetslagen¹ syftar till att främja hög patientsäkerhet inom hälso- och sjukvården. Vårdgivaren får ett tydligt ansvar att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete och att arbeta förebyggande för att förhindra vårdskador. Med vårdskada avses lidande, kroppslig eller psykisk skada eller sjukdom samt dödsfall som hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder hade vidtagits vid patientens kontakt med hälso- och sjukvården.

Enligt Patientsäkerhetslagen ska vårdgivare dokumentera hur det organisatoriska ansvaret för patientsäkerhetsarbetet är fördelat inom verksamheten.

Vårdgivaren ska senast 1 mars varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse av vilken det ska framgå:

1. hur patientsäkerhetsarbetet har bedrivits under föregående kalenderår,
2. vilka åtgärder som har vidtagits för att öka patientsäkerheten, och
3. vilka resultat som har uppnåtts

Fördelning av det organisatoriska ansvaret för patientsäkerhetsarbetet

Stadsdelsnämnden (vårdgivaren) ska

- planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att kravet på god vård enligt hälso- och sjukvårdslagen² upprätthålls,
- vidta de åtgärder som behövs för att förebygga att patienter drabbas av vårdskador,
- utreda händelser i verksamheten som har medfört eller som hade kunnat medföra en vårdskada i syfte att, så långt som möjligt, klarlägga händelseförloppet och vilka faktorer som påverkat det samt ge underlag för förbättringsåtgärder,
- ge patienterna och deras närstående möjlighet att delta i patientsäkerhetsarbetet,
- till Socialstyrelsen snarast anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada,

¹ Patientsäkerhetslagen (2010:659)

² Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

- till Socialstyrelsen snarast anmäla om det finns särskild anledning att befara att en person, som har legitimation för ett yrke inom hälso- och sjukvård och som är verksam eller har varit verksam hos vårdgivaren, kan utgöra en fara för patientsäkerheten,
- snarast informera en patient om att det inträffat en händelse som medfört en vårdskada och vilka åtgärder vårdgivaren avser att vidta för att en liknande händelse inte ska inträffa igen,
- informera en patient om möjligheten att anmäla klagomål till Socialstyrelsen,
- informera en patient om möjligheten att begära ersättning enligt patientskadelagen³ eller från läkemedelsförsäkringen, och
- informera en patient om patientnämndernas arbete

Dessutom ansvarar stadsdelsnämnden enligt Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete⁴ bland annat för att det finns en verksamhetschef för hälso- och sjukvårdsverksamheten⁵ som också ges möjligheten att utföra uppgiften så att patientsäkerheten är tillfredsställande och vården av god kvalitet.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska det i stadsdelens/kommunens hälso- och sjukvård finnas en sjuksköterska som har det medicinska ansvaret i verksamheten, medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS⁶. Stadsdelsnämnden ansvarar också för att MAS ges en organisatorisk ställning och placering som gör det möjligt att fullgöra arbetsuppgifterna. Stadsdelsförvaltningen har inom organisationen även ha en medicinskt ansvarig för rehabilitering, MAR.

Verksamhetschefen ska

- ansvara för att hälso- och sjukvården är organiserad så att den tillgodoser hög patientsäkerhet,
- fastställa och dokumentera rutiner för hur det systematiska patientsäkerhetsarbetet kontinuerlig ska bedrivas för att garantera en säker vård,
- ansvara för uppföljning och analys av verksamheten så att åtgärder vidtas för att garantera en säker vård,
- upprätta en tidplan för de åtgärder som inte kan vidtas omedelbart,

---

³ Patientskadelagen (1996:799)

⁴ Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i hälso- och sjukvården

⁵ 29 § Hälso- och sjukvårdslagen

⁶ 24 § Hälso- och sjukvårdslagen och 7 kap. 3 § Patientsäkerhetsförordningen

- ansvara för att information till berörd patient och/eller närstående ges om inträffade händelser, åtgärder, möjlighet att anmäla och begära patient-skadeersättning samt informera om patientnämndernas verksamhet, och
- ansvara för att ge patienter och närstående möjlighet att delta i patient-säkerhetsarbetet

Verksamhetschef ansvarar för att det finns ett fungerandes ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete för hälso- och sjukvården vid respektive enhet, samt att detta finns dokumenterat och är tillgängligt för Socialstyrelsen och andra myndigheter.

Verksamhetschefen kan uppdra åt befattningshavare som har tillräcklig kompetens och erfarenhet inom verksamheten att fullgöra vissa enskilda ledningsuppgifter.

I kommunal hälso- och sjukvård begränsas verksamhetschefens ansvar av MAS/MARs ansvar enligt lag.

MAS/MAR ska

- samarbeta med verksamhetschefen i patientsäkerhetsarbetet inom hälso- och sjukvården
- ansvara för att patienterna får en säker och ändamålsenlig hälso- och sjukvård av god kvalitet inom kommunens ansvarsområde
- ansvara för att journaler förs i den omfattning som föreskrivs i patientdatalagen⁷
- ansvarar för att patienterna får den hälso- och sjukvård som en läkare förordnat om
- ansvarar för att rutinerna för läkemedelshanteringen är ändamålsenliga och väl fungerande
- ansvarar för att det finns sådana rutiner att kontakt tas med läkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal, när en patients tillstånd fordrar det
- ansvarar för att beslut om att delegera ansvar för vårduppgifter är förenliga med säkerheten för patienterna
- ansvarar för att anmälan görs till den nämnd som har ledningen av hälso- och sjukvårdsverksamheten om en patient drabbats av eller hade kunnat drabbas av en allvarlig vårdskada
- upprätta lokala regler för att säkerställa patientsäkerheten
- följa upp att reglerna efterlevs

---

⁷ Patientdatalagen (2008:355)

MAS/MAR ska biträda verksamhetschefen vid utarbetande och utvärdering av ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. MAS/MAR ska planera, styra, kontrollera, dokumentera och redovisa arbetet med verksamhetens kvalitet och säkerhet.

Hälso- och sjukvårdspersonalen ska medverka i det systematiska patient-säkerhetsarbetet genom att delta i

- framtagande, utprovning och vidareutveckling av rutiner och metoder för att främja patientsäkerheten
- risk- och avvikelshantering
- följa riktlinjer, regler och lokala rutiner för att stärka patientsäkerheten

Hälso- och sjukvårdspersonalen har enligt lag ett personligt ansvar för att behandling och medicinskt omhändertagande fyller kraven på vetenskap, beprövad erfarenhet och patientens delaktighet.

LEDNINGSANSVAR FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRDEN

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd ansvarar för hälso- och sjukvården inom de särskilda boendeformerna. Därmed är nämnden vårdgivare för hälso- och sjukvården. Nämnden ansvarar för att verksamhetschef enligt hälso- och sjukvårdslagen utses. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har utsett enhetscheferna vid:

- Axelsbergs vård- och omsorgsboende inklusive Axelsbergs servicehus samt dagverksamheten Eternellen
- Axcårens vård- och omsorgsboende
- Fruängsgårdens servicehus inklusive dagverksamheten Solkatten
- Trekantens servicehus
- Kyrkogatans socialpsykiatriska gruppboende

Verksamhetschefen ansvarar för att hälso- och sjukvården är organiserad så att den tillgodoser hög patientsäkerhet, god kvalitet och främjar kostnadseffektivitet.

Patientsäkerhetsarbetet

Dokumentation

Stockholms stad har infört ett databaserat dokumentationsprogram för dokumentationen enligt HSL (VODOK), inklusive avvikelshantering och delegering för legitimerad personal i vård- och omsorgsboenden.

Patientjournal ska föras för varje patient vid alla vård- och omsorgsboenden, gruppboende och för de boende på servicehuset som är inskrivna i hemsjukvården samt den biståndsbedömda dagverksamheten för äldre. För de boende på servicehuset som inte är inskrivna i hemsjukvården ska en journal finnas upprättad för att användas vid de tillfällen då något akut inträffar.

För biståndsbedömda dagverksamheter gäller att VODOK-journal ska finnas upprättad för alla inskrivna även om de för tillfället inte har några hälso- och sjukvårdsinsatser under den period som vistelsen varar. För patienter vid dagverksamheten gäller att man endast ska journalföra hälso- och sjukvårdsinsatser som genomförs under den tid personen vistas på dagverksamheten samt de kontakter som man har med andra vårdgivare rörande enskild vårtagare.

MAS/MAR ansvarar för

- att det finns regler för dokumentation, hantering och arkivering så att journaler förs i den omfattning som föreskrivs i Patientdatalagen,
- att följa upp att dokumentation förs och hanteras enligt lagar, föreskrifter och regler

Verksamhetschef ansvarar för

- att MAS/MAR regler är kända och följs i verksamheten,
- att det finns resurser och att personalen har rätt kompetens för att föra patientjournaler i den omfattning som föreskrivs i patientdatalagen och i Socialstyrelsens föreskrifter,
- att det finns förutsättningar i form av arbetsredskap och den tid som behövs för att kunna fullgöra dokumentationsskyldigheten
- att upprätta lokala rutiner för dokumentation, hantering och arkivering enligt MAS/MAR regler

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att föra patientjournal enligt lagar, föreskrifter, regler och rutiner för dokumentation, hantering och arkivering av patientjournal

Avvikelsehantering och Lex Maria

Med avvikelse menas en icke förväntad händelse i verksamheten avseende hälso- och sjukvård som medfört eller skulle kunna medföra vårdskada eller risk för vårdskada för patienten.

MAS/MAR ansvarar för

- att upprätta regler för avvikelsehanteringen,
- snarast göra en bedömning om avvikelserna kan hanteras i det lokala avvikelssystemet eller om en anmälan enligt Lex Maria till Socialstyrelsen ska göras,
- på delegation av stadsdelsnämnden göra Lex Maria-anmälan till Socialstyrelsen om händelsen bedöms vara av den arten,
- att anmäla till stadsdelsnämnden om en patient i samband med vård och behandling har drabbats av eller utsatts för risk att drabbas av allvarlig vårdskada,
- till stadsdelsnämnden redovisa antalet avvikelser en gång per år i samband med verksamhetsberättelsen

Verksamhetschef ansvarar för

- att MAS/MAR regler är kända och följs i verksamheten,
- att upprätta lokala rutiner utifrån MAS/MAR regler för avvikelsehantering
- att avvikelser hanteras, åtgärdas och följs upp enligt riktlinjer, regler och rutiner
- att det finns rutiner för att fastställa och åtgärda orsakerna och följa upp vidtagna åtgärders effekt,
- att det finns rutiner för att sammanställa och återföra negativa och positiva erfarenheter från avvikelsehanteringen till verksamhetens personal och andra berörda,
- att MAS/MAR underrättas om avvikelser

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att anmäla till enhetschef och MAS/MAR om en patient i samband med vård och behandling har drabbats av eller utsatts för risk att drabbas av vårdskada
- att avvikelser rapporteras i den databaserade avvikelsemodulen
- att avvikelser hanteras, åtgärdas och följs upp enligt riktlinjer, regler och rutiner

Delegering

Med delegering av hälso- och sjukvårdsuppgift avses att en uppgift som normalt utförs av formellt kompetent personal överlåts till en person som är reellt kompetent, men saknar den formella kompetensen. För att en person som saknar formell kompetens ska få befogenhet att utföra en hälso- och sjukvårdsuppgift krävs att personen har reell kompetens samt att en skriftlig delegering har givits från en legitimerad befattningshavare.

MAS/MAR ansvarar för

- att beslut om att delegera ansvar för hälso- och sjukvårdsuppgifter är förenliga med patientsäkerheten
- att utarbeta och besluta om regler
- att följa upp att reglerna efterlevs
- ta fram godkända kunskapstest

Verksamhetschef ansvarar för

- att MAS/MAR regler är kända och används i det dagliga arbetet
- att det finns tillräckligt med hälso- och sjukvårdspersonal och omvårdnadspersonal för att ge en god och säker vård
- att MAS/MAR underrättas om gjorda delegeringar

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att efter utbildning av omvårdnadspersonal och godkänt kunskapstest, teoretiskt och/eller praktiskt, besluta om delegering
- att dokumentera delegeringen i den databaserade delegeringsmodulen
- att regelbundet följa upp att delegerade uppgifter utförs på ett patientsäkert sätt
- att ompröva och eventuellt återkalla delegeringsbeslutet när omständigheterna kräver det

Delegerad omvårdnadspersonal ansvarar för

- att efter delegeringsutbildning och godkänt kunskapstest samt instruktioner givna av hälso- och sjukvårdspersonalen, utföra de delegerade arbetsuppgifterna på ett patientsäkert sätt

Läkarkontakt/ordinationer

Landstinget ansvarar för att tillgodose behovet av läkarinsatser. Inom äldreomsorgen regleras detta i ”Regelbok för läkarinsatser i särskilda boenden” samt i lokala överenskommelser som upprättats mellan läkarorganisation och boendeenhet. Läkare och annan personal som medverkar i vården har enligt lag personligt ansvar för hur de fullgör sina arbetsuppgifter.

MAS/MAR ansvarar för

- att det finns regler för hur kontakt med läkare eller annan hälso- och sjukvårdspersonal ska ske när en patients tillstånd fordrar det
- att patienten får den vård och behandling som en läkare ordinerat
- ansvarar för att tillsammans med läkarföretagen utarbeta skriftliga överenskommelser grundade på ”Regelbok för läkarinsatser i särskilda boenden”,
- att hålla sig informerad genom regelbunden kontakt med ansvariga läkarföretag vid boendena

Verksamhetschef ansvarar för

- att reglerna är kända för personalen
- att organisatoriska och andra förutsättningar finns för att läkares ordinationer och anvisningar ska kunna följas,
- att avvikelser anmäls till MAS/MAR

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att ta ställning till när patienten behöver läkarinsatser
- att ordinationer som ges utförs på ett riktigt sätt

Läkemedelshantering

Läkemedelshantering sker enligt lagar, föreskrifter, regler och lokala rutiner. Vid äldreboendena genomför en farmaceut årligen en kvalitetsgranskning av läkemedelshantering.

MAS ansvarar för

- att utarbeta och besluta om regler för läkemedelshantering
- att reglerna är ändamålsenliga
- följa upp att reglerna efterlevs i verksamheten

Verksamhetschef ansvarar för

- att MAS regler är kända och efterlevs i den dagliga verksamheten samt att de ingår i introduktion av nyanställda sjuksköterskor
- att lokala rutiner tas fram utifrån MAS regler
- att det finns personal med den kompetens som behövs för en säker läkemedelshantering
- att avvikelser i läkemedelshantering anmäls till MAS
- att meddela MAS vilken sjuksköterska som ska utses att ansvara för läkemedelsförråd och rekvisition av läkemedel

- att meddela MAS vilken annan sjuksköterska än den som ansvarar för läkemedelsförråd och rekvisition som ska utses för kontroll av narkotikaförbrukningen
- att extern kvalitetsgranskning av läkemedelshanteringen sker en gång per år vid äldreboendena

Sjuksköterskan har det övergripande ansvaret för läkemedelshanteringen (förvaring, uttag, iordningställande och överlämnande) och ansvarar för att lagar, föreskrifter, regler och lokala rutiner som berör läkemedelshanteringen efterföljs. Sjuksköterskan ansvarar för att ge delegering av läkemedelshandling på ett säkert sätt till omvårdnadspersonal efter utbildning och kunskapskontroll samt genom att följa de direktiv och regler som finns.

Sjuksköterskan ska informera och instruera berörd personal om gällande regler som rör hantering av läkemedel.

Delegerad omvårdnadspersonal ansvarar för

- att efter utbildning och godkänd kunskapskontroll överlämna iordningställd läkemedelsdos till **rätt person, vid rätt tid, på rätt sätt**.
- att rapportera avvikelser: t.ex. om läkemedel inte givits, om läkemedel saknas till sjuksköterska
- att rapportera till sjuksköterska om patienten avböjer eller av andra skäl inte intar läkemedlen
- att följa de direktiv och instruktioner som sjuksköterska ger

Medicintekniska produkter (MTP)

Med medicintekniska produkter avses en produkt som i de fall tillverkaren angivit att produkten ska användas, separat eller i kombination med en annan produkt, för att hos vårdtagaren enbart eller i huvudsak;

- påvisa, förebygga, behandla och lindra sjukdom
- påvisa, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller ett funktionshinder
- undersöka, ändra eller ersätta anatomi eller en fysiologisk process

En medicinteknisk produkt ska vara lämplig för avsedd användning. Produkten är lämplig om den vid normal användning för sitt ändamål uppnår de krav som tillverkaren avsett och tillgodoser kraven på skydd för liv, personlig säkerhet och hälsa hos patienter, användare och andra.

MAS/MAR ansvarar för

- att ta emot avvikelserrapporter samt göra eventuell Lex Maria-anmälan

Verksamhetschef ansvarar för

- att det finns skriftliga rutiner för användning och hantering av MTP utifrån gällande lagstiftning,
- att MTP inventeras, registreras, märks och följs upp enligt fastställd rutin
- att personalen får utbildning i hur MTP ska användas och är kompetent att använda och hantera produkterna,
- att ansvaret för användning av MTP och anmälningsplikten avseende olyckor och tillbud är fastställt i en lokal instruktion och att det framgår vem eller vilka som ansvarar för detta,
- att användningen av MTP och tillämpningen av fastställda rutiner och ansvarsfördelningar fortlöpande följs upp och säkras,
- att information om MTP som myndigheterna ger ut görs tillgänglig för all personal,
- att avvikelser anmäls till MAS/MAR

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att arbeta enligt upprättade riktlinjer, regler och rutiner
- att prova ut och förskriva MTP, se till att produkten är lämplig samt att omvårdnadspersonal och/eller patienten kan hantera produkten på rätt sätt
- att använda MTP för undersökning, behandling eller annan insats på ett för patienten säkert sätt
- att kontrollera funktionen hos MTP före och efter användning enligt instruktioner

Omvårdnadspersonalen ansvarar för

- att använda MTP enligt hälso- och sjukvårdspersonalens instruktion och handledning
- att kontrollera funktionen hos MTP före och efter användning enligt instruktion

Basal hygien- och vårdrelaterade infektioner

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) ska hälso- och sjukvård vara av god kvalitet och god hygienisk standard.

För stadsdelsförvaltningens äldreboenden finns ett avtal med Stockholms läns landstings avdelning för vårdhygien. Genom avtalet erbjuds utbildningsinsatser till all personal vid vård- och omsorgsboenden och servicehus. Därutöver erbjuds råd och stöd i hygienfrågor samt uppdaterade riktlinjer och handlingsprogram vid olika infektionstillstånd.

MAS/MAR ansvarar för

- att utarbeta regler för att uppnå en god hygienisk standard samt påtala att alla enheter ska arbeta efter och följa de riktlinjer och handlingsprogram som avdelningen för vårdhygien tar fram,
- att följa upp och informera om de riktlinjer, regler och rutiner som finns för att inte sprida smitta
- att ha regelbunden kontakt med avdelningen för vårdhygien

Verksamhetschef ansvarar för

- att avdelningen för vårdhygiens riktlinjer och handlingsprogram och MAS/MAR regler är kända av alla personal och följs i det dagliga arbetet
- att det finns kompetens, resurser och utrustning för att personalen ska kunna arbeta i enlighet med hygienrutinerna
- att hygienrund genomförs vart annat år samt att brister som framkommer åtgärdas
- utse hygienombud samt sjuksköterska som ansvarar för infektionsregistrering
- att i samråd med hygienombud initiera egenkontroll genom observationer och självskattning

Hälsa- och sjukvårdspersonalen och omvårdnadspersonalen ansvarar för

- att känna till och följa de hygienregler som finns för att inte sprida smitta

Risکانalyser i verksamheten samt riskbedömningar på individnivå

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska säkerställa att det finns processer och rutiner för att

- identifiera, beskriva, analysera och bedöma riskerna i verksamheten,
- åtgärda orsakerna till riskerna och
- göra en särskild riskbedömning vid väsentliga förändringar i verksamheten

Risکانalys ska alltid göras vid organisationsförändringar eller då nya metoder och ny teknik ska införas. Syftet är att minska risken för felaktiga beslut som påverkar patientsäkerheten.

Verksamhetschef ansvarar för

- att risکانalys genomförs vid ovan beskrivna förändringar

Hälsa- och sjukvårdspersonal ansvarar för

- att riskbedömning genomförs för enskilda patienter när det gäller fall, malnutrition och trycksår vid inflyttning till vård- och omsorgsboende och servicehus samt att dessa uppdateras minst en gång per år eller vid behov.

Informationsöverföring och samverkan

Samverkan ska ske mellan Stockholms läns landsting och Stockholms stads vård- och omsorgsboenden, gruppboende samt servicehus enligt Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:27) om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård. En överenskommelse mellan Stockholms läns landsting och kommunerna i Stockholms län ska garantera att den enskilde får den vård och behandling m.m. som deras tillstånd fordrar.

Samarbetet mellan landstinget och Stockholms stad ska utvecklas så, att nödvändiga resurser kommer patienterna till godo på bästa sätt. Den äldre ska kunna bo kvar i vård- och omsorgsboendet eller servicehuset till livets slut. För att patienten ska få en säker vård krävs en obruten vårdkedja och helhetssyn.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska säkerställa att det finns rutiner för samarbete och samverkan. Dessa ska

- klargöra ansvaret för samarbetet kring och planeringen av vården av enskilda patienter vad avser t.ex. överföring av information om enskilda patienter och
- samverka i vårdprocesserna inom och mellan yrkesgrupper, olika funktioner, enheter, nivåer, verksamheter och ansvarsområden samt olika vårdgivare om det inte finns hinder för detta enligt offentlighets- och sekretesslagen⁸

Verksamhetschef ansvarar för

- att samordning och samverkan med andra enheter fungerar tillfredsställande

Kompetens

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete ska säkerställa att det finns

- rutiner som tillgodoser att personalen har den kompetens som krävs för att utföra arbetsuppgifterna,
- rutiner som anger personalens ansvar och befogenheter utöver det ansvar som regleras i lagar och föreskrifter,
- planer för personalens kompetensutveckling utifrån verksamhetens behov

MAS/MAR ansvar är

- att regelbundet och i samarbete med verksamhetschefer informera om ny lagstiftning, nya föreskrifter, riktlinjer och regler som upprättas inom stadsdelen,

---

⁸ Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

- att visa på utbildningsbehov inom hälso- och sjukvård t. ex genom analys av inkomna avvikelser och annat uppföljningsarbete,
- att följa upp att bemanningen är adekvat och påtala för verksamhetschefen om behov av förändringar finns

Verksamhetschef ansvarar för

- att det finns tillräckligt med personal med den kompetens som krävs för att ge en god och säker vård,
- att det finns kompetensutvecklingsplaner, individuella och övergripande, för all personal
- att det finns rutiner för introduktion av nyanställda och personal som varit frånvarande en längre tid
- att det finns rutiner för information och utbildning för vikarier
- att personal som anställs har rätt kompetens

Hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för

- att hålla sig informerad om och i arbetet tillämpa gällande författningar, riktlinjer, regler och rutiner som gäller
- att hålla sig uppdaterad med den vetenskapliga utvecklingen inom vården
- att utfärda delegeringar på ett patientsäkert sätt genom att följa de direktiv och regler som finns
- att genomföra hälso- och sjukvårdsuppgifter med stöd av vetenskap och beprövad erfarenhet samt i samråd med patienten och dennes närstående